

stupněny veřejnosti letos podruhé. Již půl hodiny před zahájením se před budovou ve Viničné ulici vytvořila dlouhá fronta, která s postupem doby ještě narůstala. Stejně jako minulý rok jsme tak v Hrdličkově muzeu člověka zaznamenali velký ohlas: v době mezi 19h a 1h v noci si univerzitní sbírky prezentující antropologickou tematiku přišlo prohlédnout na 1120 lidí. V první polovině května jsme informovali o připravované muzejní noci na elektronické nástěnce IS Fakulty humanitních studií UK a zájemce o antropologii z řad studentů jsme zvali do Hrdličkova muzea člověka. Potěšilo nás, že jsme mezi návštěvníky studenty opravdu zaregistrovali.

Lektoři z řad doktorandů FHS UK a PřFUK mají s prováděním skupin několikaleté zkušenosti a dokázali dát odpověď všem zvědavým návštěvníkům na nejrůznější otázky z oblasti paleoantropologie, kulturní antropologie a fyzické antropologie i vysvětlit takové jevy jako je trepanace, přirozená a umělá mumifikace či odlévání obličejových masek.

Na příští rok máme v plánu rozšířit propagaci muzea o zajímavosti z oboru antropologie a přednášky s kulturně antropologickým zaměřením i možnosti interaktivního zapojení příchozích. Další náměty a nápady v tomto směru rádi uvítáme. Z našeho pohledu hodnotíme muzejní noc jako velký úspěch. Muzeum na vysoké úrovni prezentovalo nejen sebe, ale i Univerzitu a vešlo do širšího povědomí veřejnosti. Rovněž výrazně vzrostla poptávka po komentovaných prohlídkách.

Linda Hroníková, Božena Škvařilová

ARCHEOLOGICKO-ANTROPOLOGICKÁ PRAXE (25. 6. – 1. 7. 2006, základna pro výzkum velkomoravského období v Mikulčicích)

Světověznámá lokalita Mikulčice na jižní Moravě se v týdnu od 25. 6. – 1. 7. 2006 stala místem, kde si své znalosti a schopnosti mohlo vyzkoušet patnáct studentů a doktorandů antropologie z PřFUK a FHS UK. Raně středověké hradiště v Mikulčicích patřilo v 9. století mezi nejvýznamnější střediska Velké Moravy. Podle názoru akademika prof. dr. Josefa Poulíka, který tu výzkum zahájil, mohlo jít dokonce o Velehrad (Veligrad), hlavní centrum vládnoucího rodu Mojmirovců. Nedostatek písemných zpráv pro toto období bohatě vynahrazují archeologické prameny. Rozsáhlé archeologické výzkumy zde probíhají od roku 1954 a díky nim tu bylo objeveno mnoho sakrálních i profánních objektů a různých artefaktů. V současné době se zdejší základna pro výzkum velkomoravského období pod vedením PhDr. Lumíra Poláčka, CSc. soustřeďuje především na zpracování dat a nálezů z pět desítek let trvajících výzkumů. Terénní práce se provádějí v omezeném rozsahu. Jedním z důvodů jsou priority v současné archeologii, kdy se upřednostňuje zachování nenarušené lokality či památky před jakýmkoliv destruktivním zásahem pro poznání dalších generací, tedy i před vykopávkami. Terénní výzkum se tu zahajuje tehdy, je-li zapotřebí zodpovědět nějakou otázku, která vyvstala při teoretickém zpracovávání artefaktů a dat v depozitářích.

Do této skupiny se řadí také naše sonda vyměřená na severozápadním podhradí Mikulčického střediska. Hlavním cílem

našeho snažení bylo potvrdit či vyvrátit teoretickou hypotézu, že v těchto místech vedla cesta, která spojovala podhradí a akropoli. Navzdory tropickému horku, komárům i dešti se den po dni vynořovaly na světlo předměty, které tu v zemi ležely dlouhá století v zapomnění. Mezi nejhojnější nálezy patřily keramické střepty (některé i zdobené), železné předměty, zvířecí kosti a zuby, uhlíky – a kameny a cihly. Ovšem ne ledajaké. Zatím je předčasné říci, zda tvořily část tehdejšího dláždění hledané cesty, nebo například základy domu. Na to odpoví až rozšíření sondy, ve kterém budou pokračovat další dobrovolníci. Účastníci se během této praxe seznámili s technikou terénního výzkumu, se způsobem dokumentace terénních kontextů a evidence nálezů. V popracovním programu jsme si mohli díky vstřícnosti PhDr. Lumíra Poláčka, CSc., Mgr. Mariána Mazuchy a dalších spolupracovníků prohlédnout depozitář a poznat systém archivace artefaktů, dále moderní konzervátorské metody, vyslechli jsme zajímavé přednášky o historii i současnosti lokality a podívali se do míst provázaných s historií Velké Moravy (Břeclav-Pohansko, Uherské Hradiště – Sady, Velehrad, Modrá). Během výzkumu náš tým vedený RNDr. Janou Velemínskou, Ph.D. (PřFUK) a RNDr. Petrem Velemínským, Ph.D. (Národní muzeum v Praze) odvedl velký kus práce a odměnou nám všem byly krásné zážitky a rozšíření kulturně-historických obzorů. Všichni účastníci se shodli na tom, že takových praxí – spojení činnosti fakult a odborných pracovišť – by mohlo být více. Už Jan Amos Komenský prosazoval názornost výuky a toto je jedna z přirozených cest, jak skloubit teoretické poznatky s praxí. Děkujeme všem, kteří tento terénní výzkum umožnili a připravili!

Linda Hroníková, Petra Priorová

OTÁZKY NEOLITU A ENEOLITU NAŠICH ZEMÍ (30. 10. – 2. 11. 2006, Hradec Králové)

Místem konání již 25. ročníku konference Otázky neolitu a eneolitu našich zemí se stala secesní budova Východočeského muzea v Hradci Králové. Hlavním pořadatelem byla Fakulta humanitních studií Univerzity Hradec Králové (FHS HK), katedra praktické a experimentální archeologie. Ve dnech 30. 10. – 2. 11. 2006 se tak téměř devět desítek účastníků od nás, ale i ze Slovenska a Polska, díky přednášeným příspěvkům přesunulo v čase zpátky o přibližně sedm tisíc let. Doba našich prvních zemědělců byla nahlížena z pohledu archeologie pravěké i experimentální, dále antropologie i petrografie. Přednáškový cyklus zahájil doc. Miroslav Popelka s vtipně pojatým, nicméně ve své podstatě vážným příspěvkem „Beware of the pick neolithic packet – poznámky k problému neolitizace“. K zamyšlení poskytl nový náhled na vymezení neolitu vzhledem k předešlým obdobím, který se na základě nedávných objevů nutně pozměňuje. Spíše než změnou stávajících technologií (výroba keramiky, broušení aj.) lze totiž období neolitu vymezit na základě jiného uchopení známých postupů pro dosažení kvalitativně nových výsledků. Některé následující přednášky byly již tradičně zaměřeny na aktuální nebo právě ukončené terénní výzkumy lokalit z celé republiky i sousedních zemí. Do této skupiny patří například příspěvek Zuzany Bláhové a Jana Prostředníka „Stavby kultury s lineární keramikou v Turnově-Maškových zahradách“, Miroslava Šmída „Sídliště kultury s kane-

lovanou keramikou v Sudoměřicích, okr. Hodonín“ nebo Jaroslawa Bronowickiho „Osadnictwo mezolityczne i neolityczne na Ziemi Klodzkiej“. Zajímavý byl blok referátů věnovaný jediné lokalitě, Mohelnici, z různých pohledů. Inna Mateiciucová pohovořila na téma „Štípaná industrie v osadě kultury s Lnk v Mohelnici“, Radek Tichý se zaměřil na keramiku v prezentaci s názvem „Pozůstatky keramiky z osady v Mohelnici“. Příspěvek Richarda Théra „Mohelnice a GIS“ věnovaný využití informačních systému v archeologii námětem spadal i do dalšího přednáškového cyklu o zapojení nových metod a archivace v archeologii. Přínosem v tomto cyklu byla zejména prezentace Ivana Pavlu a Petra Květiny o způsobech vytváření databází podle moderních zásad, konkrétně dokumentovaná na zpracování lokality Bylany, okr. Kutná Hora. K diskusi dali problematiku zveřejňování dat o jednotlivých výzkumech – pokud zveřejňovat, který způsob je nejvhodnější?

V další části byli účastníci seznámeni také s petrografickými výsledky v pracích zaměřených na otázku kamenné suroviny v neolitu a eneolitu. Ústřední postavou byl prof. Antonín Přichystal, který o přestávkách i ke konci dne obětavě určoval kolegům přinesenou industrii pomocí svého příručního mikroskopu. Za všechny příspěvky z této skupiny lze jmenovat například přednášku Vratislava Janáka a Antonína Přichystala „Využití kulmských surovin při výrobě broušené a hlazené kamenné industrie KNP v horním Poodří“, Martina Chebena „Petrografický rozbor kamennej industrie z lokality Hurbanovo/Bohatá“ či Antonína Přichystala „Charakteristika suroviny na pravěkou broušenou industrii z těžebního

místa u Velkých Hamrů na Tanvaldsku“. Kosterním nálezům se věnoval například Jan Turek s tématem „Pohřebiště z období zvoncovitých pohárů v Praze-Kobylicích“ či na statistiku bohatá práce Marty Dočkalové „Srovnání antropologických analýz slovenského a moravského neolitického pohřebiště.“ V neposlední řadě byly zastoupeny i práce čerpající z experimentální archeologie. Pozornost vzbudil příspěvek autorského kolektivu Martina Hložka doplněný o videoprojekci „Fragmentárnost nálezů lengyelské figurální plastiky ve světle experimentů a přírodovědných analýz“, který pomohl poodhalit vliv člověka i postdepozicních vlivů na stav zachování nalézáných artefaktů. Diskusi vzbudil také „Experiment výroby a výzdoby zvoncovitého poháru“ přednesený Pavlou Růžičkovou, který se zabýval otázkou zbarvení keramiky v závislosti na dvojitým výpalu. Završením čtyřdenní konference byl společný poznávací výlet po lokalitách východních Čech se zastávkou v Centru experimentální archeologie ve Všestarech, které se věnuje především zemědělským obdobím pravěku od mladší doby kamenné (neolitu) do starší doby železné (halštatu) mezi 5500 a 400 př.n.l. Mrazivé počasi této akci příliš nepřálo, přesto účastníci odjížděli plni dojmů a obohacení o nové informace. Poděkování za to patří především třem hlavním průvodcům PhDr. Jiřímu Kalferstovi, Doc.Radomíru Tichému a Mgr.Richardovi Thérovi. Již během průběhu konference bylo dohodnuto, že 26. ročník proběhne za necelý rok na Slovensku. Nezbyvá si tedy než přát, aby se vydal stejně jako ten letošní v Hradci Králové.

Linda Hroníková, Petra Priorová

Jan Sokol, Prof., PhDr., PhD., CSc.

Filosof. Specializuje se na filosofickou antropologii. Je děkanem Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze (U Kříže 8, 158 00, Praha 5 – Jinonice), je členem řady mezinárodních vědeckých institucí.

Spojení: sokol@fhs.cuni.cz

Zdeněk Pinc, PhDr., Doc.

Filosof. Působí jako proděkan na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy (U Kříže 8, 158 00 Praha 5 – Jinonice).

Spojení: pinc@fhs.cuni.cz

Mirjam Moravcová, PhDr. DrSc.

Etnoložka. Specializuje se na problémy města 19. a 20. století, na procesy národní emancipace a meziethnické vztahy. Působí na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy (U Kříže 8, 158 00 Praha 5 – Jinonice).

Spojení: moravcova@fhs.cuni.cz

Božena Škvařilová, RNDr., Doc., CSc.

Antropoložka. Působí m.j. též na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy (U Kříže 8, 158 00 Praha 5 – Jinonice).

Spojení: hmc@natur.cuni.cz

Zdeněk R. Nešpor, Mgr. et Mgr., PhD.

Historik a sociolog. Příležitostně se věnuje také religionistice a sociální antropologii. Je vědeckým pracovníkem Sociologického ústavu AV ČR (Jilská 1, 110 00 Praha 1) a asistentem na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy (U kříže 8, 158 00 Praha 5 – Jinonice).

Spojení: zdenek.nespor@soc.cas.cz; zdenek.nespor@fhs.cuni.cz

Hana Světlíková, RNDr., PhD.

Antropoložka. Nyní učitelka na ZŠ.

Spojení: hanka.svetlikova@centrum.cz

Hynek Bartoš, Mgr., PhD.

Působí jako odborný asistent filosofického modulu Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy (U Kříže 8, 158 00 Praha 5 – Jinonice).

Spojení: 8705@mail.fhs.cuni.cz

Michaela Šmídová, Mgr.

Studentka doktorského studijního programu obecné antropologie na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy (U Kříže 8, 158 00 Praha 5 – Jinonice).

Spojení: smidovamichaela@seznam.cz

Radek Trnka, Ing.

Působí na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy jako asistent proděkana pro výzkum (U Kříže 8, 158 00 Praha 5 – Jinonice), na této fakultě je studentem doktorského studijního programu.

Spojení: radek.trnka@fhs.cuni.cz

Lenka Šindelářová, bc.

Bakalářské studium absolvovala na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy, nyní v magisterském programu FSV UK (německá a rakouská studia).

Spojení: enkasin@yahoo.com

Alena Ivanova, bc.

Studentka magisterského studijního programu obecné antropologie na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy (U Kříže 8, 158 00 Praha 5 – Jinonice).

Spojení: 6982@mail.fhs.cuni.cz

Petr Čenský

Student bakalářského studijního programu na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy (U Kříže 8, 158 00 Praha 5 – Jinonice).

Spojení: petrcensky@yahoo.com